

Kriminālprocess Nr.xxx
Lietas arhīva Nr. xxx

LĒMUMS

Rīgā 2023.gada 10.februārī

Ekonomisko lietu tiesa,
tiesnese Dagnija Muceniece,
piedaloties Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes izmeklētājam Jūlijai Orlovai, Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokuroram Mārtiņam Beķeram un ar mantu saistīto personu xxx un xxx pilnvarotajam pārstāvim, zvērinātam advokātam Raivim Stumbergam,
slēgtā tiesas sēdē izskatīja procesu par noziedzīgi iegūtu mantu.

Aprakstošā daļa

[1] Ekonomisko lietu tiesā 2022.gada 6.jūlijā saņemts no kriminālprocesa Nr. xxx izdalītais process par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā xxx ir ar mantu saistītās personas statuss.

[2] Procesa virzītāja 2022.gada 21.jūnijā pieņēma lēmumu par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un krimināllietas par noziedzīgi iegūtu mantu nodošanu izlemšanai tiesai, kam piekritis uzraugošais prokurors.

Lēmums pamatots ar šādiem apstākļiem.

[2.1] Kriminālprocess uzsākts 2019.gada 10.decembrī pēc Krimināllikuma 195.panta trešās daļas par aizdomīgiem darījumiem, kas, iespējams, saistīti ar nezināmas izcelsmes naudas līdzekļu legalizēšanu, izmantojot Britu Virdžīnu salās reģistrēta uzņēmuma xxx kontus xxx laika periodā no 2016.gada 29.decembra līdz 2018.gada 29.janvārim, pamatojoties uz Finanšu izlūkošanas dienesta (turpmāk – FID) ziņojumu.

[2.2] FID vērtējumā savstarpējos darījumos iesaistītajiem uzņēmumiem – xxx un xxx (Honkongā reģistrēts uzņēmums) piemīt čaulas veidojuma pazīmes, kā arī izveidota sarežģīta norēķinu shēma, lai, iespējams, apgrūtinātu līdzekļu izsekojamību un slēptu patieso izcelsmi, kā rezultātā no Krievijā reģistrēta uzņēmuma xxx par dārzeņiem un augļiem saņemtie līdzekļi Armēnijā reģistrētā uzņēmumā xxx tālāk pārskaitīti xxx par konditorejas izstrādājumiem un, izmantojot Honkongā reģistrētu uzņēmumu xxx tālāk pārskaitīti uzņēmumam Krievijā. Bankā iesniegtie darījumu pamatojošie dokumenti ir pretrunīgi un nepilnīgi.

Laika periodā no 2016.gada 12.decembra līdz 2018.gada 29.janvārim xxx kontā xxx Nr. xxx saņemti maksājumi xxx EUR no xxx “xxx” konta, bet laika periodā no 2016.gada

12.decembra līdz 2017.gada 21.decembrim xxx kontā saņemti maksājumi xxx EUR no xxx "xxx" konta.

Uz xxx kontu pārskaitīto līdzekļu izcelsmi pārsvarā veido maksājumi no xxx, maksājumu mērķis - priekšapmaksas par augļiem un dārzeņiem. Saņemtie līdzekļi sajauktā veidā konvertēti uz USD un CNY valūtām (kopumā xxx EUR) un izmantoti norēķinos ar dažādām personām.

Laika periodā no 2017.gada 17.augusta līdz 2017.gada 31.oktobrim no uzņēmuma xxx konta xxx USD pārskaitīti uz xxx xxx kontu Nr. xxx ar norādi uz 2017.gada 1.augusta aizdevuma līgumu Nr. xxx un līdzekļu papildinājumu.

Līdzekļi no xxx konta tālāk pārskaitīti uzņēmumam xxx, t.i., laikā no 2017.gada 21.augusta līdz 2017.gada 31.oktobrim pārskaitīti xxx USD. Maksājumā norādītā xxx adrese sakrīt ar xxx juridisko adresi, kā arī uzņēmuma vadītājs un 1% daļu īpašnieks ir xxx, kurš ir xxx patiesais labuma guvējs.

[2.3] Pirmstiesas izmeklēšanas vērtējumā uzņēmumiem xxx un xxx piemīt čaulas uzņēmuma pazīmes, savstarpējo norēķinu struktūra liecina, ka izveidota sarežģīta norēķinu shēma, iespējams, lai apgrūtinātu līdzekļu izsekojamību un slēptu patieso izcelsmi, kā rezultātā no Krievijā reģistrētā uzņēmuma xxx par dārzeņiem un augļiem saņemtie līdzekļi xxx kontos tālāk pārskaitīti xxx par konditorejas izstrādājumiem un, izmantojot uzņēmumu xxx tālāk pārskaitīti citam uzņēmumam Krievijā.

xxx dibināts 2014.gadā 11.septembrī Britu Virdžīnu salās. Uzņēmumam atvērti šādi konti: norēķinu Nr. xxx (atvērts 06.09.2016., slēgts 12.07.2018.), naudas konts brokeru pakalpojumiem Nr. xxx (atvērts 12.10.2017.), finanšu instrumentu Nr. xxx (atvērts 12.10.2017.), kas piesaistīts naudas kontam brokeru pakalpojumiem Nr. xxx.

Uzņēmuma pilnvarotais pārstāvis un patiesais labuma guvējs xxx (Krievijas Federācijas pilsonis), iesniedzis dokumentus kontu atvēršanai xxx, bija tiesības rīkoties ar kompānijas norēķinu kontu, t.sk., izmantojot kontu attālinātās vadības sistēmu internetbankā. Laika periodā no 2016.gada 12.decembra līdz 2018.gada 29.janvārim kontu attālinātā vadība pārsvarā veikta no vienām un tām pašām IP adresēm Nīderlandē.

Lielāko daļu dokumentu parakstījusi uzņēmuma xxx direktore xxx. Uzņēmuma darbība veicama rezidentkompānijas xxx (vadītājs, ģenerāldirektors un 1% daļu īpašnieks xxx) interesēs. Uzņēmuma pilnvarotā persona xxx. 2019.gada 27.martā noslēgts investīciju līgums Nr. xxx starp xxx, xxx un aģentu xxx. xxx vārdā investīciju līgumu parakstījis xxx.

Lielākais sadarbības partneris xxx reģistrēts Armēnijā, uzņēmuma vadītājs un ģenerāldirektors xxx (xxx), saimnieciskās darbības veids augļu un dārzeņu audzēšana, iepakšana, eksports, transporta pakalpojumi. Uzņēmums figurē Armēnijas Republikas Valsts Ieņēmumu komitejas Izmeklēšanas departamenta krimināllietā Nr. xxx, kas ierosināta 2018.gada 2.jūlijā saskaņā ar Armēnijas Republikas Kriminālkodeksa 205.panta 2.punktu (aprēķina atskaišu neiesniegšana vai viltotu datu importēšana nolūkā izvairīties no nodokļu nomaksas sevišķi lielā apmērā), līdz ar to konstatēta negatīva rakstura informācija. Proti, uzņēmuma ģenerāldirektors laikā no 2015.gada līdz 2016.gadam ar tiešu nodomu izvairīties no nodokļu, nodevu vai citu obligāto maksājumu nomaksas, neiesniedzot pārskatu, aprēķinu, deklarāciju vai citus dokumentus, kas tiek izmantoti par pamatu nodokļu, nodevu un citu obligāto maksājumu aprēķināšanai atbilstoši likumā noteiktajai kārtībai un termiņā pārkāpa likuma "Par Muitas savienības kodeksu" 181.punkta 2.punkta 5.apakšpunkta prasības un neveica nodokļu un nodevu nomaksu valsts budžetā sevišķi lielā apmērā, kopsummā xxx AMD, ko veido xxx AMD muitas nodeva un xxx AMD pievienotā nodokļa veidā. Krimināllietas

izmeklēšanas laikā noskaidrots, ka laika periodā no 2016.gada līdz 2018.gadam veikti pārskaitījumi xxx kontā Nr. xxx no xxx kontiem xxx un xxx xxx EUR apmērā.

Starptautiskās sadarbības rezultātā no Kipras Republikas kompetentajām iestādēm saņemti lūgumu izpildes materiāli, no kuriem redzams, ka xxx sniegtajās liecības norādījusi, ka līdz 2020.gada maijam viņa bija xxx direktore, viņai nav nekas zināms par uzņēmuma darījuma partneriem, kā arī nav zināms kādos apstākļos xxx kļuva par xxx klientu, par naudas plūsmu uzņēmuma kontos, par sadarbību ar xxx. Viņai nebija pieejas uzņēmuma finanšu plūsmām, patiesais labuma guvējs xxx faktiski vadītāja un kontrolēja uzņēmuma darbību. Viņas darba pienākumi bija parakstīt dokumentus pēc xxx norādījumiem pa pastu.

[2.4] Saistībā ar saņemtajiem maksājumiem no xxx bankā iesniegts 2016.gada 1.augusta līgums xxx, kas paredz piegādātāja – kompānijas xxx pienākumu piegādāt pasūtītājam xxx konfekšu produkciju un preces, kas ir to komponenti, par kopējo summu xxx USD, uz xxx, Ķīna, ierobežojot pasūtītāja tiesības minēto produkciju piedāvāt trešajām personām, kā arī iesniegti vairāki kompānijas xxx izrakstītie rēķini kompānijai xxx par rotaļlietu un konfekšu ar rotaļlietām pārdošanu, pavadzīmēs, kurās kā pircējs norādīts xxx, bet pārdevējs xxx.

Dažas pavadzīmes, kurās kravu dati ir attiecināmi uz pavadzīmēs norādīto, tomēr pašas darījuma puses dokumentā nav minētas, bet pašas kravas no Honkongas ostas tiek piegādātas uz Kotkas ostu Somijā. xxx transporta dokumenti (pavadzīmes) ļauj secināt, ka kompānijai xxx paredzētās kravas ir nodotas Ķīnas kravas iekraušanas punktā, pārvadāšanai konteineros ar jūras transportu, izmantojot aģentu pakalpojumus, savukārt jūras kravas pārvadāšanas dokumentu saturs norāda uz to, ka kravas piegādātas Kotkas ostā. Tādējādi xxx dokumentos nolīgtie piegādes nosacījumi, kā arī preču kustību apliecināšanos dokumentos ietvertā informācija neļauj izsecināt preču gala piegādes punktu un saņēmēju, kā arī uz to attiecināmos muitošanos pasākumus un xxx iesaistīšanos tajos. Līdz ar ko nevar pārlicināties par naudas līdzekļu saņemšanas legalitāti un rodas aizdomas par to, ka darījumi starp saistītām kompānijām xxx un xxx, iespējams, ir fiktīvi un līdzekļi, kas pārskaitīti iepriekšminēto darījumu ietvaros, iespējams, saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju.

[2.5] Lielākā daļa xxx kreditora prasījuma pret xxx (xxx EUR apmērā, finanšu instrumenti – obligācijas xxx – xxx xxx EUR xxx, ISIN xxx, nominālvērtībā xxx EUR, obligāciju kuponi – procentu ienākumi xxx EUR apmērā) cedēta xxx pirms klienta izpētes lietas pabeigšanas. Kreditora prasījuma izcelsmi, kas izriet no naudas līdzekļiem xxx EUR, galvenokārt, veido xxx kontā no xxx un xxx saņemtie maksājumi.

2019.gada 30.maijā xxx iesniedzis pieteikumu finanšu instrumentu – obligāciju – pārvedumam uz xxx kontu Nr. xxx xxx. Finanšu instrumenti iegādāti 2017.gada 27.oktobrī par līdzekļiem, kuri 2017.gada 18.oktobrī pārskaitīti xxx EUR apmērā no xxx konta Nr. xxx xxx uz xxx kontu Nr. xxx xxx, kas dod pamatu uzskatīt, ka xxx konti izmantoti noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā iegūtu naudas līdzekļu izvietojšanai un pārvietošanai, nolūkā slēpt līdzekļu noziedzīgo izcelsmi.

2019.gada 8.augustā xxx Kontroles komiteja pieņēma lēmumu atzīt par aizdomīgiem visus kompānijas xxx ienākošos maksājumus, 2019.gada 30.oktobrī Kontroles komiteja atzina par aizdomīgu 2019.gada 30.maija finanšu instrumentu pārvedumu uz xxx kontu.

[2.6] Objektīvu iemeslu dēļ (noziedzīgā nodarījuma izmeklēšana ir saistīta ar valstu starptautisko sadarbību un šobrīd nav iegūta visa informācija no citām valstīm un, iespējams, citām kriminālprocesā iesaistītām personām) kriminālprocesa nodošana tiesai tuvākajā laikā nav iespējama un procesa ekonomijas interesēs atbilstoši Kriminālprocesa likuma 626.pantam ir pamats uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot lietu izlemšanai tiesai.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lēmumā ierosināts tiesai: atzīt par noziedzīgi iegūtu mantu: xxx, reģistrācijas numurs xxx, kā cesionāra (saskaņā ar 2019.gada 27.marta investīciju līgumu) iegūto prasījumu uz xxx, reģistrēts Britu Virdžīnu salās ar numuru xxx, kreditora prasījumu pret likvidējamo xxx par finanšu instrumentiem – obligācijām xxx – xxx (ISIN xxx nominālvērtībā xxx EUR), obligāciju kuponiem xxx EUR un naudas līdzekļiem xxx EUR; un xxx, reģistrēts Britu Virdžīnu salās ar numuru xxx, likvidējamās xxx iekšējās uzskaites ierakstos reģistrētos aktīvus, t.i., finanšu instrumentus – obligācijas xxx – xxx EUR xxx (ISIN xxx nominālvērtībā xxx EUR) un paredzamos augļus no tiem, un naudas līdzekļus xxx EUR naudas kontā brokeru pakalpojumiem Nr. xxx, un konfiscēt to valsts labā, bet iegūtos līdzekļus ieskaitīt valsts budžetā.

[3] Ar mantu saistītās personas pilnvarotais pārstāvis rakstveida paskaidrojumā norādīja, ka procesa virzītājas lēmums ir nepamatots, jo vienīgais arguments, kas tiek izvērtēts, ir xxx darījumu partnerim - Armēnijā reģistrētai kompānijai xxx aktuāls kriminālprocess un, tādējādi bez papildus pierādījumu iegūšanas tiek uzskatīts, ka xxx saņemto naudas līdzekļu izcelsme ir noziedzīgi iegūta. xxx darījumos ar xxx ir vērtējams kā labticīgs ieguvējs. Procesā virzītājai ir iesniegti darījumu apliecināšie dokumenti. xxx nevar atbildēt par to, kādā veidā un ar kādiem transportlīdzekļiem tiek transportēta prece no Ķīnas, apzināties, vai pircējs preci pērk savām vajadzībām un vai gala saņēmējs ir cita persona. Ar mantu saistītajai personai nepaliek loģistikas vai muitas dokumenti, jo atbildību par transportēšanu uzņēmusies pircēja. Piegādes faktu var apliecināt preču nosūtītāji. Tiesā ir iesniegta e-pasta sarakste par preču iegādi tieši no ražotāja, izmantojot starpniecības pakalpojumus. Sadarbības uzsākšanas laikā 2016.gada augustā nebija faktu, kas norādītu par sadarbības partnera xxx jebkādu prettiesisko darbību Armēnijā, bet vēlāk Armēnijā uzsāktās krimināllietas ietvaros pušu savstarpējie darījumi nav atzīti par nepamatotiem. Uzsver, ka ar mantu saistītajai personai nav bijuši darījumi ar xxx, kas reģistrēts Skotijā. Ņemot vērā minēto, ir šaubīgi arī Armēnijā izmeklējamās krimināllietas faktiskie apstākļi, arī procesa virzītāja nevar būt pārliecināta par šīs lietas būtību un attiecināmību uz xxx arestēto aktīvu izcelsmi. Turklāt pirmstiesas kriminālprocesā sniegtajiem paskaidrojumiem pievienots Armēnijas kompānijas, kas sniedz juridiskos pakalpojumus, atzinums par xxx darbību, kurā tostarp norādīts, ka kriminālprocesa ietvaros ir pieņemts lēmums neuzsākt kriminālvajāšanu, jo kompānija ir norēķinājusies par neizpildītajām saistībām pret valsti, iesniedzot precizētus aprēķinus. xxx ir labticīgs naudas līdzekļu saņēmējs, kas iegūti civiltiesiskos darījumos. Ar mantu saistītās personas saistība ar xxx ir tikai kā darījuma partnerim, ar kuru sadarbība ir uzsākta 2016.gadā, bet lēmumā norādīts, ka xxx izvairīšanos no nodokļu nomaksas veikusi 2015.-2016.gadā. Armēnijas kompetentajām iestādēm nav bijuši iebildumi pret xxx sadarbību ar xxx, jo pretējā gadījumā Armēnijas iestādes būtu vērsušās pret xxx. Armēnijas iestādes pievērsušas uzmanību xxx pārskaitījumiem, jo Latvijā jau bija uzņēmuma konti arestēti. Pamatprocesā kā cietušais nav pieteikusies Armēnijas Republika, kā arī procesa virzītāja nav informējusi Armēnijas kompetento iestādi par šādām tiesībām, no kā secināms, ka xxx izvairīšanās no nodokļu nomaksas Armēnijā nav saistīta ar sadarbību ar xxx. Kompānijas iepriekšējais aģents – Kiprā reģistrētais xxx nodrošināja xxx profesionālā direktora funkciju, kas ir plaši izplatīts institūts ārzonu kompāniju biznesā un nebija aizliegts, jo kredītiestādei bija jānorāda patiesais labuma guvējs. Patiesā labuma guvējam bija zināms, ka direktore atrodas Kiprā, varēja pārstāvēt uzņēmuma interesēs tur, jo Kipras bankā bija atvērti konti un tādējādi direktore nav atzīstama par fiktīvu amatpersonu. Šādā veidā biznesu var aizsargāt no reiderisma. Lēmumā norādītajām tipoloģijām ir tikai informatīvs raksturs.

[4] Tiesas sēdē procesa virzītāja uzturēja lēmumu un lūdza tiesu apmierināt ierosinājumu par noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu konfiskāciju.

Prokurors tiesas sēdē pievienojās procesa virzītājas paustajam viedoklim. Paskaidroja, ka darījumos iesaistītajiem uzņēmumiem piemīt čaulas veidojumu pazīmes, kā arī savstarpējo norēķinu struktūra liecina, ka izveidota sarežģīta norēķinu shēma, iespējams, lai apgrūtinātu līdzekļu izsekojamību un slēptu patieso izcelsmi. Atsaucoties uz starptautisko tiesību avotiem norādīja, ka nav precīzi jāpierāda, ar kuru noziegumu ir saistīta īpašuma ieguve. Līdzekļi atzīstami par noziedzīgi iegūtiem, ja personas īpašumā vai valdījumā tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā. Pierādīšanā nav izšķirošas nozīmes tam, kādā veidā līdzekļi nonākuši personas īpašumā vai valdījumā. Nav nepieciešams precīzi konstatēt, ka noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir apzinājies, kādā tieši veidā līdzekļi noziedzīgi iegūti. Konfiskācija bez notiesājoša sprieduma balstās uz varbūtības izvērtēšanu, kas ir zemāks pierādīšanas standarts.

Ar mantu saistītās personas pārstāvis tiesas sēdē iesniedza rakstveida paskaidrojumus, kurus nolasīja un uzturēja (sk. lēmuma 3.punkts).

Motīvu daļa

[5] Noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, un, pārbaudot no kriminālprocesa izdalītos materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu, tiesa atzīst, ka arestētā manta ir noziedzīgi iegūta.

[5.1] Kriminālprocesa likuma 630.panta pirmā daļa noteic, ka, izskatot materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu, tiesai jāizlemj:

- 1) vai manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu;
- 2) vai ir zināms mantas īpašnieks vai likumīgais valdītājs;
- 3) vai kādai personai ir likumīgas tiesības uz mantu;
- 4) rīcība ar noziedzīgi iegūtu mantu.

Lai konstatētu to, vai arestētā manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu, tiesai jāvadās no piemērojamā normatīvo aktu regulējuma konkrētajā laikā.

Lēmums pamatots ar Krimināllikuma 70.¹¹ panta pirmo daļu (atbilst norādītās tiesību normas redakcijai, kura bija spēkā līdz 2022.gada 7.aprīļa grozījumiem) un noteica, ka noziedzīgi iegūta manta ir manta, kas personas īpašumā vai valdījumā tieši vai netieši nonākusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā.

Minētā Krimināllikuma 70.¹¹ panta, kas ietverts likuma VIII² nodaļā, pirmās daļas redakcija stājās likumīgā spēkā 2017.gada 1.augustā.

No procesa materiāliem redzams, ka iespējami noziedzīgi līdzekļi ar mantu saistītās personas Latvijas kredītiestādes xxx kontā saņemti laikā no 2016.gada 12.decembrim līdz 2018.gada 29.janvārim.

Līdz ar to Krimināllikuma pārejas noteikumu 21.punkts nav jāpiemēro.

[5.2] Process par noziedzīgi iegūtu mantu var tikt uzsākts tikai tad, ja pastāv Kriminālprocesa likuma 626.panta pirmajā daļā minētie priekšnoteikumi, t.i.:

- 1) pierādījumu kopums dod pamatu uzskatīt, ka manta, kura izņemta vai kurai uzlikts arests, ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu;
- 2) objektīvu iemeslu dēļ krimināllietas nodošana tiesai tuvākajā laikā (saprātīgā laika periodā) nav iespējama vai tas var radīt būtiskus neattaisnotus izdevumus.

Turklāt šiem priekšnoteikumiem jāizpildās kumulatīvi.

[5.3] Atbilstoši tiesu praksē atzītajam procesa par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākšanai ir pietiekami ar procesa virzītāja lēmumā norādītajiem apstākļiem, kas apliecina, ka objektīvu iemeslu dēļ tuvākajā laikā nav iespējams nodot kriminālprocesu tiesai iztiesāšanai, jo turpinās izmeklēšana un jāiegūst pierādījumi, t.sk., starptautiskās sadarbības ietvaros.

T.i., šādos apstākļos tiesu praksē secināts, ka, “lai gan procesa virzītāja lēmumā nav uzskaitītas konkrētas izmeklēšanas darbības, kas ir veicamas krimināllietā, tomēr izmeklēšanas darbības ar starptautiskās sadarbības elementiem, kad ir jāpieprasa ziņas ar tiesiskās palīdzības lūgumiem, jā sagaida atbildes, kuras, cita starpā no svešvalodas ir jātulko, un, kas arī ir laikietilpīgs process, saprātīgi pārliecina par to, ka objektīvu iemeslu dēļ krimināllietas nodošana tiesai tuvākajā laikā nav iespējama” (*Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2022.gada 2.maija lēmums lietā Nr.KA04-0466-22/2*).

Līdz ar to lēmumā procesa virzītājam nav obligāti jāpamato tas, kādas tieši izmeklēšanas darbības vēl tiks veiktas un kāpēc.

Minētais atbilst konkrētā kriminālprocesa raksturojumam, tādējādi tiesai ir pamats secināt, ka Kriminālprocesa likuma 626.panta pirmās daļas 2.punkta nosacījumi ir ievēroti.

[5.4] Vērtējot Kriminālprocesa likuma 626.panta pirmās daļas 1.punkta izpildi, tiesa ņem vērā, ka procesa virzītāja lēmums pamatots ar autonomo legalizāciju, kad noziedzīgs nodarījums nav noskaidrots (sk., *Kriminālprocesa likuma 124.panta septītā daļa; Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 5.panta 2¹ daļa*).

Šādā gadījumā, kad nav noskaidrots konkrēts predikatīvais noziedzīgais nodarījums, mantas noziedzīgo izcelsmi var veidot arī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Novēršanas likums (piemērojamā vēsturiskā redakcijā, kas bija spēkā līdz 08.05.2018.)) pazīmes (*atvasinātas no 1.panta terminiem kopsakarā ar uz šī likuma pamata attiecīgajā laika periodā spēkā esošajās redakcijās izdotajiem Ministru kabineta noteikumiem – piem., Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumi Nr.674 “Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” (zaudēja spēju 29.06.2019.), Ministru kabineta 2008.gada 22.decembra noteikums Nr.1071 “Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” (zaudēja spēku 01.05.2018.)*).

Līdz ar to autonomās legalizācija gadījumā procesa virzītāja tiesai iesniegtais pierādījumu kopums sasniedz primāro pierādīšanas priekšmeta standartu saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 124.panta sesto daļu (iespējamības pārsvaru), ja konstatējamās ne tikai legalizācijas darbības saskaņā ar Novēršanas likuma 5.pantu, bet arī apstiprinās kāda no šajā likumā ietvertajām pazīmēm (*Rīgas apgabaltiesas 2022.gada 14.jūnija lēmums lietā Nr.KA04-0593-22, 2022.gada 31.oktobra lēmums lietā Nr.KA04-0794-22, 2023.gada 16.janvāra lēmums lietā Nr.KA04-0249-23*), kas tiesu praksē noziedzīgi iegūtas mantas procesos atzīts par to izskatīšanas juridisko metodi.

Tādējādi tas, ka nav pierādīts, kāda konkrēti nozieguma rezultātā cēlusies arestētā manta, neliedz nonākt pie secinājuma par mantas noziedzīgo izcelsmi.

Saskaņā ar Novēršanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu līdzekļi ir atzīstami par noziedzīgi iegūtiem (t.i., noziedzīgi iegūtu mantu), ja personas īpašumā vai valdījumā tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā.

Novēršanas likuma 5.panta pirmās daļas 1., 2.punktā norādītās darbības – noziedzīgi iegūtu līdzekļu pārvēršana citās vērtībās, to atrašanās vietas vai piederības mainīšana, nolūkā slēpt vai maskēt līdzekļu noziedzīgo izcelsmi vai palīdzēt citai personai, kura iesaistīta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, izvairīties no juridiskās atbildības, kā arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu patiesā rakstura, izcelsmes, atrašanās vietas, izvietojuma, kustības, piederības slēpšana vai maskēšana – ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija.

Tiesa atzīst, ka izdalītajā procesā par noziedzīgi iegūtu mantu esošie pierādījumi, t.i., FID ziņojums, banku kontu izraksti un to analīze, bankām sniegtās ziņas klienta anketās, ziņas par iesaistīto uzņēmumu reģistrācijas valstīm un dibinātājiem, amatpersonām, to kopējo rīcību, liecinieka liecības un negatīva rakstura informācija par sadarbības partnera un tā pārstāvju iesaisti mantiskos noziedzīgos nodarījumos – veido ticamu faktisko apstākļu izklāstu, kas kopumā pierāda to, ka xxx Latvijas kredītiestādes kontā ar mērķi legalizēt nenoskaidrota noziedzīga nodarījuma rezultātā iegūtus finanšu līdzekļus ieskaitīti tādi finanšu līdzekļi, kuru sākotnējā izcelsme slēpta aizdomīgu un neparastu darījumu aizsegā, un šie finanšu līdzekļi saplūduši ar citiem līdzekļiem.

Proti, no minētajiem pierādījumiem, t.sk. konstatējams, ka:

- xxx reģistrēts Britu Virdžīnu salās, t.i., valstī ar vāju uzņēmumu uzraudzības kontroli, tam nav saistības ar konta atvēršanas valsti Latviju, jo uzņēmuma patiesais labuma guvējs ir no Krievijas Federācijas, bet nomināldirektore no Kipras un saimnieciskā darbība Latvijā netika īstenota; bankas klienta informācijas kopsavilkumā uzņēmums atzīts par atbilstošu čaulas veidojumam, jo nav iekļauts publiski pazīstamu ārvalstu uzņēmumu grupā, nav fiziskas adreses uzņēmējdarbības veikšanai, nesagatavo un neiesniedz finanšu pārskatus, tāpēc identificēts ar augstu risku; xxx saimniecisko darbību veic rezidentkompānijas Krievijas Federācijā reģistrētās xxx interesēs, esot saistībā ar šo uzņēmumu ar vienota patiesā labuma guvēja xxx starpniecību; bankas klienta anketā norādītais uzņēmuma saimnieciskās darbības veids ir patēriņa preču, konditorejas izstrādājumu, rotaļlietu bērniem, iekārtu/aprīkojama vairumtirdzniecība, tomēr bankas dokumentos uzņēmums atzīts par tādu, kas faktiski pilda finanšu aģenta funkcijas, lai saņemtu maksājumus par precēm; uzņēmums izmantoja nominālo direktori no Kipras, kuras liecības, kas iegūtas tiesiskās palīdzības lūguma ietvaros, apstiprina, ka viņai nebija zināmi xxx darījuma partneri, nebija kontroles pār uzņēmuma bankas kontu un dokumenti tika parakstīti pēc patiesā labuma guvēja norādījumiem, saņemot tos pa pastu;
- xxx arestētās mantas izcelsme veidojas no sadarbības partnera xxx, kas reģistrēts Armēnijā, saņemtiem līdzekļiem laikā no 2016.gada decembra līdz 2018.gada janvārim par kopsummu xxx miljoni *euro*. xxx saimnieciskās darbības veids pēc publiski pieejamās informācijas bankas dokumentos identificēts kā augļu un dārzeņu audzēšana, iepakošana, sulu, kompotu gatavošana un kravu pārvaldījumi, bet attiecībā par no xxx iegādātajiem konditorejas izstrādājumiem (konfektes ar rotaļlietām bērniem) bankas klienta izpētē secināts, ka objektīvi nav konstatēta informācija par xxx darbību ar konfekšu produkcijas izplatīšanu;
- xxx un xxx savstarpējo darījumu ķēde no pasūtījuma līdz izpildei ar piegādi nepamatojas pārbaudāmos dokumentos;
- Starptautiskās tiesiskās palīdzības lūguma ietvaros no Armēnijas Republikas Valsts ieņēmumu komitejas izmeklēšanas departamenta saņemta 2020.gada 1.jūlija

atbilde, ka Armēnijā tiek izmeklēta krimināllieta Nr. xxx, kas ierosināta par izvairīšanos no nodokļu nomaksas sevišķi lielā apmērā, kuras ietvaros noskaidrots, ka laikā no 2015.-2016.gadam xxx tās ģenerāldirektora xxx vadībā neveica nodokļu un nodevu nomaksu xxx miljardu AMD jeb xxx miljonu EUR apmērā, norādot uz pārskaitījumiem arī tieši xxx, kā arī krimināllietā atklājies, ka daļa no xxx faktiski pieder politiski nozīmīgai personai, t.i., Armēnijas Republikas Vēstniekam xxx xxx, kurš laikā no 2017.-2018.gadam legalizēja noziedzīgā ceļā iegūtu īpašumu sevišķi lielā apmērā, iespējams, izmantojot viņam piederošo uzņēmumu kontus. Tāpat atbildē no Armēnijas Republikas norādītas ziņas, ka xxx deklarētie ienākumi Armēnijā laikā no 2014.-2018.gadam bija apmēram xxx miljardi AMD jeb xxx miljons EUR, bet kontos faktiski saņemti xxx miljardi AMD, t.i., trīs reizes vairāk ienākošo līdzekļu, no kuriem lielāko daļu (xxx miljardus AMD) veido ienākumi no Krievijas Federācijā reģistrētā xxx, kas arī pieder xxx, tādējādi izvirzīta hipotēze par fiktīviem uzņēmumu pārskaitījumiem, pēc kuriem summas ar viltus darījumiem pārskaitītas uz ārvalstīm.

No iepriekš minētā izriet, ka, izmantojot xxx, kas atbilst čaulas veidojuma pazīmēm (*Novēršanas likuma 1.panta 15¹ punkts*), kā infrastruktūru maksājumu saņemšanai un pārskaitījumiem bez patiesas saimnieciskās darbības vešanas, jo nav konstatējams ekonomiskais pamatojums uzņēmuma darījumiem, kas pēc vispārīga principa ir katras kapitālsabiedrības mērķis, radīta šķietama naudas līdzekļu saņemšana un izvietošana preču iegādes darījumos, kuri nepakļaujas dokumentāli izsekojamai pārbaudei, kas savukārt pēc vispārīga principa ir katras kapitālsabiedrības grāmatvedības vešanas uzdevums, un tādējādi naudas līdzekļi pārvietoti starp dažādām jurisdikcijām netipiskā shēmā.

Proti, Britu Virdžīnu salās reģistrētais xxx ar nominālo direktori Kiprā un patiesā labuma guvēju Krievijas Federācijā ar tirdzniecības aģenta xxx starpniecību iepērk produkciju Ķīnā, bet neveic ar to nekādas loģistikas darbības, un pēc tam to pārdod Armēnijā reģistrētam uzņēmumam xxx, kura ienākumu izcelsmi veido Krievijas Federācijā reģistrētā xxx līdzekļi, un šos darījumus xxx slēdz Krievijas Federācijā reģistrētā uzņēmuma xxx interesēs, kam pēcāk gūtie ienākumi no produkcijas pārdošanas ar xxx starpniecību tiek aizdoti, kas kopumā liecina par sarežģītu aplūveida darījumu ķēdi ar līdzekļu izcelsmes sākotnējo avotu Krievijas Federācijā, kur līdzekļi darījumu ķēdes noslēgumā arī atgriežas, ko tiesai ir pamats identificēt kā aizdomīgu darījumu (*Novēršanas likuma 1.panta 17.punkts*). Turklāt līdzekļi izceļas no tāda uzņēmuma (xxx), par kura vadību, kuras ietvaros faktiski konstatēta arī politiski nozīmīga persona (*Novēršanas likuma 1.panta 18.punkts*), saistībā ar mantiskiem noziedzīgiem nodarījumiem pieejama negatīva informācija, kas veido arī neparasta darījuma pazīmi (*Novēršanas likuma 1.panta 16.punkts, Ministru kabineta 2008.gada 22.decembra noteikumu Nr.1071 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem" 8.2.5.punkts*).

Tiesai arī nerodas šaubas par tiesiskās palīdzības lūguma ietvaros no Armēnijas Republikas saņemtās atbildes par xxx attiecināmību uz konkrēto kriminālprocesu, jo, pretēji ar mantu saistītās personas pārstāvja argumentam, šajā atbildē nav norādīts, ka xxx reģistrēts Skotijā (t.i., nevis Armēnijā), bet gan, ka šī uzņēmuma dalībnieks xxx ir reģistrēts Skotijā (lietas 3.sējuma, 92.lpp.), turklāt saņemtajā atbildē konkrēti norādīti xxx sadarbības partneri, t.sk. xxx, un tiem pārskaitītās summas, kas sakrīt ar ziņām izdalītajā procesā esošo kontu izrakstos.

Tādējādi tiesa atzīst, ka ar izmeklēšanā iegūtajiem pierādījumiem attiecībā uz arestētās mantas sākotnējās izcelsmes avotu, ir konstatējamas minētās Novēršanas likuma pazīmes, un

arī no veiktajām transakcijām dažādu personu atšķirīgās jurisdikcijās atvērtos norēķinu kontos, ir konstatējama finanšu līdzekļu pārvietošana no sākotnējās izcelsmes vietas, lai ar šķietamiem darījumiem tos attālinātu un strukturētu, mainot līdzekļu piederību, bet, saglabājot netiešu kontroli pār tiem ar saistīto personu starpniecību nolūkā apgrūtināt naudas plūsmas izsekojamību, un šādas darbības atbilst Novēršanas likuma 5.panta pirmajā daļā norādītajām darbībām par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju.

Arī tiesu praksē secināts, ka šķietamu civiltiesisku darījumu dokumentu noformēšana, naudas līdzekļu pārvešana savstarpēji saistītu uzņēmumu starpā mainīgās summās, kā arī finanšu līdzekļu pārvietošana caur dažādiem finanšu iestāžu kontiem dažādās jurisdikcijās, kas atvērti sarežģītā shēmā iesaistītiem čaulas veidojumiem, ir viens no tipiskiem veidiem kā mēdz tikt veiktas legalizēšanas darbības (*Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2022.gada 2.maija lēmums lietā Nr.KA04-0466-22/2*).

Turklāt tiesa secina, ka divpusēja darījuma, kas atzīts par neparastu un, ko pavada arī aizdomīga darījuma pazīmes, līgumslēdzējpusi (xxx) nav pamata šajās tiesiskajās attiecībās uzskatīt par trešo personu, tāpēc tās labticīgums kā objektīvi neiesaistītas personas mantas aizsardzības līdzeklis šādos apstākļos nav atsevišķi pārbaudāms.

Arguments, ka 2016.gadā, kad xxx uzsāka sadarbību ar xxx, tam nebija ziņu par darījumu partnera iesaisti prettiesiskās darbībās Armēnijā, neizskaidro šādas sadarbības turpināšanu līdz 2018.gadam, nenoliedzot informētību par to, bet gan atspēkojot ar viedokli, ka arestētā manta neizceļas konkrēti no Armēnijā konstatētās xxx prettiesiskās darbības, taču tas arī procesa virzītājas lēmumā netiek norādīts kā predikatīvais noziedzīgais nodarījums.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka ar pirmstiesas kriminālprocesā iegūto pierādījumu kopumu ir sasniegts Kriminālprocesa likuma 124.panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, ka arestētajai mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme, tāpēc ir pamatoti uzsākts process par noziedzīgi iegūtu mantu.

Savukārt ar mantu saistītā persona, uz kuru pienācīgā kārtībā atbilstoši Kriminālprocesa likuma 356.panta piektajai daļai, 126.panta 3¹ daļai pārlikts pierādīšanas pienākums par mantas likumīgo izcelsmi, ar pirmstiesas kriminālprocesā iesniegto pierādījumu kopumu par darījumiem ar xxx un šo uzņēmumu raksturojošiem datiem (lietas 2.sējums) nav ticami pierādījusi arestētās mantas likumīgo izcelsmi, t.sk. tiesiskās palīdzības lūguma ietvaros iegūtie pierādījumi apliecina pretējo, t.i., ka pret xxx ir aktīva krimināllieta, tāpēc saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 125.panta trešo daļu ir uzskatāms par pierādītu, ka manta, ar kuru veiktas legalizēšanas darbības, ir noziedzīgi iegūta.

Līdz ar to arestētā manta un no tās gūtie augļi jeb iegādātie vērtspapīri saskaņā ar Krimināllikuma 70.¹¹ panta pirmo un ceturto daļu ir atzīstama par noziedzīgi iegūtu un konfiscējama valsts labā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 358.panta pirmo daļu, iegūtos naudas līdzekļus ieskaitot Latvijas valsts budžetā.

Tiesa secina, ka no procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem neizriet, ka kādai personai būtu likumīgas tiesības uz arestēto mantu vai ka manta būtu jāatdod īpašniekam vai likumīgam valdītājam (sk., *Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturto daļu, Kriminālprocesa likuma 630.panta pirmās daļas 2., 3.punkts*).

[5.5] Naudas līdzekļu atlikumu ar mantu saistītās personas Latvijas kredītiestādes norēķinu kontā veidoja līdzekļu saplūdums, kas cēlies no darījumiem arī ar citām juridiskajām personām, kuru līdzekļu izcelsme nebija konkrētā procesa pārbaudāmais apstāklis.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas pret transnacionālo organizēto noziedzību 12.panta 3.punktā noteikts, ja noziedzīgi iegūtie līdzekļi ir daļēji vai pilnīgi pārveidoti citā

īpašumā, tad šis īpašums, un nevis minētie līdzekļi, ir pakļaujami šajā pantā minētajiem pasākumiem. Saskaņā ar minētā panta 4.punktu gadījumā, ja noziedzīgi iegūtie līdzekļi ir sajaukti ar īpašumu, kas iegūts no likumīgiem avotiem, tad šis īpašums ir pakļaujams konfiskācijai līdz sajaukto līdzekļu aprēķinātajai vērtībai.

Eiropas Padomes konvencijas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju 5.pants paredz, ka ikviens dalībvalsts pieņem tādus normatīvos un cita veida aktus, kas var būt nepieciešami, lai nodrošinātu to, ka īpašuma konfiskācijas pasākumi attiecas arī uz tādu īpašumu, kas radies, pārveidojot vai konvertējot noziedzīgi iegūtos līdzekļus; ja noziedzīgi iegūtie līdzekļi pilnīgi vai daļēji ir pievienoti likumīgas izcelsmes īpašumam, -uz šo likumīgās izcelsmes īpašumu, nepārsniedzot aprēķināto pievienoto noziedzīgi iegūto līdzekļu vērtību.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa, skaidrojot Eiropas Padomes konvenciju par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju, norādījusi, ka konfiskāciju var piemērot ne tikai tiešajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, bet arī citai mantai, ieskaitot jebkādas ienākumus un citus netiešus ieguvumus, kas ir iegūti, pārveidojot noziegumos gūtos ieņēmumus vai sajaucot tos ar citiem, tostarp likumiskiem aktīviem (sk. *ECT 2019.gada 8.oktobra sprieduma lietā Balsamo v. San Marino, Nr.20319/17 and 21414/17. §64*).

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka ir pamats piemērot konfiskāciju arestēto līdzekļu atlikumam kontā pilnā apmērā, t.sk., par šiem līdzekļiem iegādātajiem vērtspapīriem, neskatoties uz to, ka šo līdzekļu izcelsmē sajaukti, visticamāk, noziedzīgi iegūti līdzekļi ar iespējams likumīgiem vai nezināmas izcelsmes līdzekļiem, jo konta atlikums (2,2 miljoni *euro*) nesasniedz noziedzīgi iegūto līdzekļu kopējās vērtības apmēru (5 miljoni *euro*), kas atbilst arī tiesu praksē atzīstajam, ka konfiskāciju var piemērot ne tikai tiešajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, bet arī ienākumiem, kas ir iegūti, sajaucoties likumiskiem aktīviem (*Rīgas apgabaltiesas 2022.gada 28.janvāra lēmums lietā Nr. KA-04/0171-22/14*).

[5.6] Nav šķērslis daļai arestētās “xxx” mantas konfiskācijai apstākļi, ka prasījuma tiesības uz kreditora prasījumu pret likvidējamo AS “xxx”, kas ierakstīts bankas iekšējos uzskaites kontos “xxx” ir cedējis AS “xxx”, jo par cesijas priekšmetu saskaņā ar Civillikuma 1798.pantu var būt arī no neatļautas darbības iegūtu līdzekļu prasījums. Tomēr minētais nenozīmē, ka cesionārs nevar tikt pakļauts paplašinātajai mantas konfiskācijai, jo noziedzīgi iegūta manta ir izņemama no civiltiesiskās apgrozības, kā tas atzīts arī judikatūrā (sal. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2020.gada 17.septembra lēmuma lietā Nr.SKC-27/2020 12.1.punktā*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Krimināllikuma 70.¹¹ panta pirmo un ceturto daļu, Kriminālprocesa likuma 358.panta pirmo daļu, 630.panta pirmo daļu, 631.panta pirmo daļu, tiesa

nolēma

atzīt par noziedzīgi iegūtu šādu mantu:

- AS “xxx”, reģistrācijas numurs -----, kā cesionāra (saskaņā ar 2019.gada 27.marta investīciju līgumu) iegūto prasījumu uz “xxx”, reģistrēts Britu Virdžīnu salās ar numuru -----, kreditora prasījumu pret likvidējamo “xxx” par finanšu instrumentiem – obligācijām XXX EUR

(ISIN ---- nominālvērtībā 100 000 EUR), obligāciju kuponiem 118,75 EUR un naudas līdzekļiem 2 235 600 EUR;

- “xxx”, reģistrēts Britu Virdžīnu salās ar numuru ----, likvidējamās “xxx” iekšējās uzskaites ierakstos reģistrētos aktīvus, t.i., finanšu instrumentus – obligācijas XXX EUR (ISIN ----- nominālvērtībā 100 000 EUR) un paredzamos augļus no tiem, un naudas līdzekļus 4786,06 EUR naudas kontā brokeru pakalpojumiem Nr.LV-----,

un konfiscēt to valsts labā, bet iegūtos līdzekļus ieskaitīt valsts budžetā.

Lēmumu var pārsūdzēt 10 (desmit) dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas Rīgas apgabaltiesā, iesniedzot sūdzību vai protestu Ekonomisko lietu tiesā.

Lēmums sastādīts un pieejams 2023.gada 10.februārī.

Tiesnese

(paraksts)

D.Muceniece

NORAKSTS PAREIZS

Tiesnese D.Muceniece

Noraksta parakstīšanas datums ir pievienotā droša

Elektroniskā paraksta un tā laika zīmoga datums.

DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU